

Uitgerekend biologisch!

- **Droogte speelt ook de biologische sector parten**
- **Onkruidbrander in verstek**
- **Droogte hindert groenbemesters**
- **Management en onkruidbeheersing op biologische bedrijven**
- **Resultaten Vaste Rijpaden veelbelovend**
- **Analyse 'biologisch' ondernemerschap**
- **Rendement en imago biologische landbouw**

Droogte speelt ook de biologische sector parten

Ondanks de buien op dit moment, is en wordt er bij de biologische akkerbouw en vollegrondsgroenten op grote schaal berekend. De indruk bestaat dat er niet op grote schaal gewassen verdroogd zijn. In tuinbouwgewassen zijn er wel kwaliteitsproblemen door de hoge temperaturen en de droogte van de afgelopen periode. De opbrengsten lijken voor de akkerbouwgewassen goed. Voor de granen zelfs uitzonderlijk. Korrelgrootte en hectolitergewicht zijn hoog. Met het hoge onderwatergewicht van aardappelen zal niet iedereen blij zijn. Rooibeschadigingen zijn nu zelfs in de biologische landbouw aan de orde.

Veel gewassen rijpen veel vroeger af dan normaal. Hierdoor raakt de oogstplanning van gewassen als bloemkool en broccoli danig in de war. De hoge producttemperaturen kunnen voor problemen zorgen in de bewaring. De energiekosten zullen hierdoor hoger uitvallen en in veel gevallen is de bewaarperiode langer dan normaal. Ook ziektes als echte meeldauw in peen steken de kop op. Dit zal zeker opbrengst gaan kosten en problemen met de oogst aangezien het loof verzwakt raakt.

Onkruidbrander in verstek

Op Gerbranda State in Pietersbierum blijven Asse Aukes en Elias van de Werf bezig met het optimaliseren van de teelt van 1e jaars plantuien. Enkele jaren terug werd de zaaimachine aangepast om ervoor te zorgen dat de kantrijen voldoende tot ontwikkeling konden komen. Dit voorjaar is de onkruidbrander van 3 meter in verstek achter de trekker gehangen. Hierdoor is het mogelijk om twee volledige bedden mee te nemen in plaats van 1 volledig en 2 halve bedden. Het probleem was dat ze de onkruidbrander niet volledig konden laten zakken om te voorkomen dat de zijanten midden door twee bedden zou gaan. Nu kunnen de zijanten van de brander wel tot op de grond laten zakken, tussen de bedden in. Het voordeel is dat de wind minder invloed heeft op de vlam. De onkruidbestrijding is dit jaar erg goed gelukt.

Droogte hindert groenbemesters

Door de grote droogte is de planning van groenbemester dit seizoen danig in de war gestuurd. Onderzaai van klaver in granen komt maar moeizaam op en heeft duidelijk last van de droogte. Het ziet er naar uit dat rode klaver in het voordeel is door het betere wortelgestel. Inzaai van grasklavermengsels en andere groenbemesters is uitgesteld vanwege de droogte. Half augustus was er lokaal sprake van lichte neerslag. Het gevaar hiervan is dat zaden wel kiemen maar vervolgens weer verdrogen als de regen niet doorzet. In de bemestingsstrategie zal een en ander veranderen wanneer groenbemesters niet gezaaid worden of vervangen worden door andere soorten die wel later gezaaid kunnen worden. Vooral de leguminosen (klaver, wikke en luzerne) moeten op tijd gezaaid worden en dat zit er dit jaar niet in.

Bel voor meer informatie Derk van Balen: 06 53 42 72 22

Management en onkruidbeheersing op biologische bedrijven

Bij 16 BIOM-telers in de regio's Zuidwestelijk kleigebied, Noordoost Nederland, Noord-Holland en Zuidoost Nederland is een omvangrijk, meerjarig onderzoekproject gestart.

Doel van dit project is om aan te geven waar de mogelijkheden voor het verminderen van de onkruiddruk liggen.

Door de gegevens van een onkruidmonitoring en een enquête te koppelen, hopen we aanbevelingen voor een efficiëntere onkruidbestrijding te kunnen doen.

Door onder meer gedurende een aantal jaren de onkruidsituatie op diverse percelen op verschillende momenten in het seizoen waar te nemen, willen we duidelijkheid krijgen over de bron en tijdstip van veronkruiding op een bedrijf. Er wordt op ongeveer 3 weken voor de oogst van een gewas waargenomen wat de hoeveelheid zaadproducerende onkruiden is op een bedrijf. Deze waarnemingen zullen tot en met 2005 gedaan worden.

Naast het monitoren van onkruiden in de gewassen, wordt door middel van een enquête ook gekeken naar de invloed van het management en de visie van de ondernemer op de onkruiddruk. Is er verschil in onkruiddruk en de daarmee gepaarde inzet die men moet plegen om de onkruiden te beheersen tussen telers met en telers zonder tolerantie voor onkruiden?

Resultaat tot nu toe:

We hebben een inventarisatie gemaakt van de gewassen die bij elke ondernemer geteeld worden. De eerste waarnemingen in de aardappel, tarwe, erwit, tulp, triticale, peen, venkel, ijsbergsla, prei, andijvie, asperge, broccoli, winterrogge, graszaad, veldboon en spelt zijn gedaan.

De graangewassen zijn over het algemeen schoon, net als de aardappel. De grootste problemen zijn aangetroffen in peen, venkel en andijvie, waar in sommige gevallen het gewas niet meer te zien was door de onkruiden. Melganzevoet en muur komen verreweg het meeste voor, maar ook knopkruid, zwaluwtong en perzikkruid zien we regelmatig.

Aanleiding van het onderzoek is een inventarisatie in de beginfase van BIOM naar de onderzoekswensen van de ondernemers. Daarbij werd de onkruidbestrijding als belangrijk punt van aandacht genoemd. Een aantal ondernemers vindt de onkruiddruk erg hoog en had belangstelling voor mogelijkheden om deze onkruiddruk op een efficiënte manier terug te brengen. Vragen die daarbij leven zijn onder andere waar de veronkruiding vandaan komt en wanneer de veronkruiding op hun bedrijven optreedt.

Bel voor meer informatie Marleen Riemens, 0317 475831

Resultaten Vaste Rijpaden veelbelovend

Het vaste rijpadensysteem van akkerbouwers Kees van Beek en Jaap Korteweg lijkt perspectiefvol te zijn. In 2002 werden in conservenerwt ten opzichte van "gangbaar" gezaaid behalve een opbrengstverhoging van ruim 30% ook minder onkruid, een hoger luchtpercentage in de bodem, meer Nmin na de oogst en minder emissie van broeikasgassen gevonden.

Ook de voorlopige resultaten van de spinazieproef in 2003 lijken veelbelovend. Ten opzichte van de "gangbaar" gezaaide spinazie (met lagedrukbanden in een droog voorjaar) werd er in de spinazie die gezaaid is met de GPS trekker 6% meer opbrengst gevonden en een bijna twee keer zo lage conusweerstand in de bodem.

Deze resultaten werden gepresenteerd door IMAG op de open dag bij van Beek en Korteweg 18 juni jl. Tijdens de uitgebreide rondgang bleek de bodemstructuur ook op het oog mooi. Hoewel het teeltsysteem grote aanpassingen aan het machinepark behoeft lijken vaste rijpaden toch perspectief te bieden. Met name voor de biologische productie waar een goede bodemstructuur zijn waarde onmiskenbaar laat gelden.

Bel voor meer informatie Sander Bernaerts, 06 2654 4106

Analyse 'biologisch' ondernemerschap

Binnen BIOM II is er ruimschoots aandacht voor het onderwerp ondernemerschap. In het begin van dit jaar is van de meeste ondernemers die mee doen aan BIOM een analyse gemaakt van het ondernemerschap. Gekeken is naar onderwerpen als vakmanschap, strategisch management, ketengerichtheid, bodem/ecosystemen, personeel, zoek-/leergedrag, persoonskenmerken en de tevredenheid over het inkomen uit het bedrijf.

In grafiek 1 zijn de gemiddelde scores van 4 onderdelen van het ondernemerschap voor biologische ondernemers uit BIOM en voor geïntegreerde ondernemers uit Telen met Toekomst (TmT) weergegeven. Uit de inventarisatie blijkt o.a. dat het vakmanschap van zowel de BIOM- als TmT-deelnemers goed is; zij het dat de TmT-deelnemers gemiddeld iets hoger scoren. Producteren van producten, zo blijkt uit de analyse, kunnen de ondernemers uitstekend.

Bij het onderdeel bodem/ecosysteem liggen de gemiddelde scores tussen BIOM en TmT iets verder uit elkaar. De BIOM-deelnemers scoren duidelijk hoger. Deze groep gebruikt vaker organische mest en biologische bestrijdingsmiddelen en houdt meer rekening met natuurlijke vijanden. Dit is ook verklaarbaar gezien de doelstellingen van de biologische landbouw. Ketengerichtheid scoort wat lager dan vakmanschap. Het verschil tussen de beide groepen telers is niet zo groot. Toch zijn er een aantal kenmerkende punten die het verschil verklaren. Binnen de TmT-groep is een groter aantal ondernemers die de afzet van hun producten bewust uitbesteedt aan de coöperatie. De ondernemer houdt zich bezig met de productie; de coöperatie met de verkoop. Biologische ondernemers hebben meer gewassen en meer afzetkanalen en zijn ook meer bezig met nieuwe afzetkanalen en het participeren in een keten.

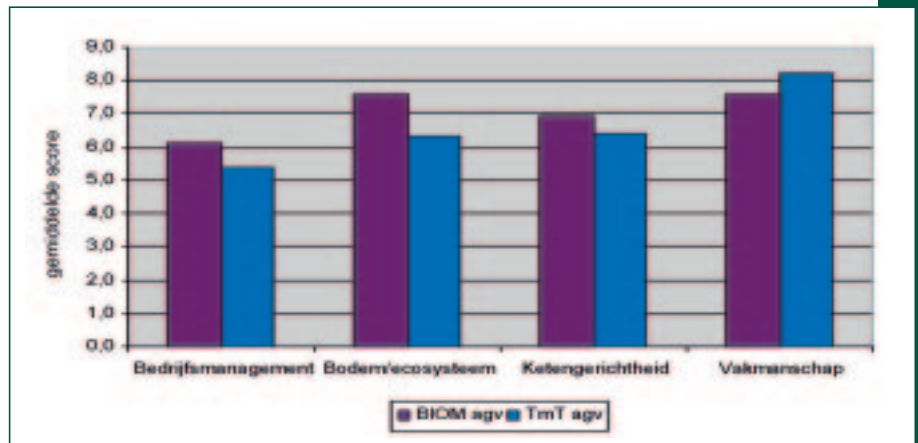
Een onderdeel wat duidelijk lager scoort bij beide groepen is het bedrijfsmanagement. Dit wordt veroorzaakt doordat de meeste respondenten geen heldere en concrete omschrijving van hun bedrijfsdoelen op de korte en op de middellange termijn konden geven. De meeste ondernemers weten wel de richting die ze met hun bedrijf uit willen, maar hebben niet een concreet geformuleerde strategische doelstelling. De hogere score bij de BIOM deelnemers is verklaarbaar uit het feit

dat in deze groep ondernemers zitten die gemiddeld genomen minder lang ondernemer zijn, en duidelijk bewust gekozen hebben voor biologische landbouw. Daarnaast hebben biologische ondernemers te maken met meer verschillende gewassen in het bouwplan en in veel gevallen een diversere afzetmarkt. De sector is minder uniform en 'voorgekauwd', waardoor ondernemers gedwongen worden meer strategisch te denken.

Grafiek 1. De gemiddelde scores van 4 onderdelen van het ondernemerschap voor twee verschillende doelgroepen weergegeven te weten BIOM agv en TmT agv.

Per ondernemer is een korte rapportage gemaakt waarin de individuele scores zijn toegelicht. Deze rapportages en de persoonlijke wensen van de ondernemers, vormen de basis voor trajecten waarin samen met groepen ondernemers gewerkt gaat worden aan de verbetering van onderdelen van het ondernemerschap.

Met deze trajecten zal komend najaar gestart worden. De eerste 4 trajecten gaan over strategisch management, bedrijfskosten, klanttevredenheid en imago. Binnen het traject over klanttevredenheid, zal samengewerkt worden met de WLTO. Dit traject is daarom ook exclusief voor de Noord-Hollandse BIOM-deelnemers.

Bel voor meer informatie Wijnand Sukkel: 0320 29 13 75

Rendement en imago biologische landbouw

De biologische landbouw lijkt dit jaar wat in een mineurstemming te verkeren. De productprijzen en daardoor het bedrijfsrendement staan sterk onder druk. Ook biologische ondernemers hebben evenals hun gangbare collega's soms moeite het hoofd boven water te houden. Onder deze omstandigheden komt investeren in zaken als natuurlijkheid, milieuvriendelijkheid en integriteit voor de ondernemer niet op de eerste plaats. De bedrijfseconomische aspecten eisen alle aandacht op. BIOM zal daarom de komende periode veel aandacht besteden aan onderwerpen als kostprijscalculaties en kostprijsverlaging, markt en afzet, prijsinformatiesystemen, ondernemerschap en aan de omvang en kwaliteit van de productie. Deze onderwerpen zullen ook zeker terugkomen tijdens de landelijke dag voor biologische telers dit najaar en tijdens het winterprogramma.

Toch is voor het voortbestaan of zelfs groei van de biologische landbouw absoluut noodzakelijk om te laten zien dat de sector ook daadwerkelijk invulling geeft aan haar positieve imago bij de consument, de burger en de politiek. Als dit imago een luchtballon blijkt te zijn, is het gauw gedaan met het bestaansrecht van de biologische landbouw. De biologische productiewijze heeft dan wel een grote potentie maar het telen volgens de voorwaarden van het EKO-keurmerk leidt nog niet vanzelfsprekend tot een gezond, lekker, milieuvriendelijk en natuurlijk geteeld product.

Daarom zal BIOM naast de bedrijfseconomie de komende periode blijvend aandacht besteden aan deze onderwerpen. Er zijn in de biologische bedrijfsvoering nog voldoende aangrijpingspunten om tot een productiewijze te komen die een verbeterde invulling geeft aan het imago en de intenties van de biologische landbouw, zonder dat dit ten koste hoeft te gaan van het bedrijfseconomische resultaat.

Bel voor meer informatie Wijnand Sukkel: 03210 29 13 75